

De coniunctivus in de bijzin.

1. cum + conj.

- toen.
  - Cum eum viderem, territus eram. Toen ik hem zag, was ik verschrikt.
- hoewel, terwijl toch.
  - Cum eum timerem, tamen manebam. Hoewel ik hem vreesde, bleef ik toch.

2. ut + coni.

- **finaal** : opdat/ om te.
  - Nuntium misi, ut Caesari haec dicerem. Ik stuurde een bode om dit Caesar te zeggen.
- **consecutief (zo)dat** ; wordt vaak vooraf gegaan door woorden als tam, ita, talis, is/ea/id.
  - Tam clamavi, ut eum terrerem. Ik heb zo geschreeuwd, dat ik hem bang maakte.
- **ne + coni.**
  - opdat niet, om niet te.
    - Nuntium misi, ne Caesar necaretur. Ik stuurde een bode, opdat Caesar niet gedood werd.
  - dat (na verba timendi (van angst) en impediendi (van verhindering):
    - timebam, ne venires. Ik was bang dat je kwam.
- **dum + coni.**
  - totdat, opdat intussen
    - Clamabam, dum responderet. Ik schreeuwde totdat hij antwoordde.
- **quod/quia**: subjectieve rede
  - omdat volgens..
    - Quod Brutus Caesar necare vellet, eum servare temptabat. Omdat volgens haar Brutus Caesar wilde doden, probeerde zij hem te redden.
- **priusquam/antequam**
  - voordat/opdat niet eerst
    - Caesar se contendit, priusquam Galli se reciperent. Caesar haastte zich, voordat de Gallërs zich terugtrokken.
- **quin, quominus**
  - dat, of na ontkenning, verba van twijfel, verhindering, weigering
    - Dubito, quin veniat. Ik twijfel of hij komt.

De coniunctivus in de betrekkelijke bijzin.

Voor de goede orde: betrekkelijke bijzinnen zijn bijzinnen, die door een woord betrokken worden op een woord in de hoger staande zin. Hierbij denken we meteen aan het betrekkelijke voornaamwoord of wel het pronomen relativum: qui, quae, quod (die, dat, wie, wat, welke).

De **man, die** op straat loopt, is mijn vader.

Bijzinnen kunnen echter ook door andere relativa geopend worden, bij voorbeeld door bijwoordelijke relativa: waar/ubi.

De **plaats, waar** vader woont, is mooi.

Bovenstaande relativa zijn bepaald. We weten om wie of waarom het gaat. Maar een relativum kan ook onbepaald zijn: wie/waar ook maar:

Ubicumque eris, te invenies. **Waar** je **ook** zult zijn, ik zal je vinden.

In een relatieve bijzin kan een een coniunctivus staan. Deze coniunctivus geeft aan dat relativum een bijzondere betekenis, maar dat gaat alleen op wanneer het relativum bepaald is.

De bijzondere betekenissen zijn:

- finaal: opdat. qui + coni - ut is + coni
  - te mitto, qui id ei nunties. Ik stuur jou opdat jij/ hem dit bericht om hem dit te berichten.
- consecutief: zodat qui + coni. - ut is + coni
- causal: omdat (hij)
- conditioneel: indien (hij)